

Streszczenie

Celem rozprawy jest zbadanie zjawiska „odrodzenia moralitetu”, które miało miejsce w dramacie anglojęzycznym (głównie brytyjskim i amerykańskim) na początku dwudziestego wieku oraz poddanie w wątpliwość powszechnego niemal rozumienia moralitetu jako formy niezdatnej dla współczesnego teatru. Ogromna większość dwudziestowiecznych opracowań dotyczących moralitetów postrzega je jako sztuki niezdatne do zainteresowania współczesnego widza ze względu na ich jawny dydaktyzm, alegorycznych bohaterów oraz przewidywalność fabuły. A jednak, nagły powrót do moralitetu w pierwszych dekadach dwudziestego wieku, realizowany zarówno w formie eksperymentów antykwarycznych, jak i uwspółcześionych adaptacji, nie współgra z taką opinią. Poprzez analizy kilku „współczesnych moralitetów”, rozprawa podejmuje również próbę odpowiedzi na pytanie, dlaczego moralitet odrodził się właśnie w tamtych latach oraz co było przyczyną jego popularności.

Praca składa się ze wstępu, dwóch części (pierwszej zawierającej trzy rozdziały i drugiej zawierającej jeden) oraz z kody. Celem wstępu jest określenie definicji średniowiecza, jego ram czasowych, opisanie jego odbioru w wiekach późniejszych oraz pochylenie się nad koncepcją i rozwojem mediewalizmu.

Rozdział pierwszy nakreśla główne kierunki rozwoju dramatu brytyjskiego oraz amerykańskiego w pierwszych dekadach dwudziestego wieku, oraz wskazuje sposoby, w jakie „współczesny moralitet” wpasowywał się w ówczesne trendy i motywy. Rozdział drugi skupia się na dramaturgach, których twórczość odegrała ważną rolę w „odrodzeniu moralitetu”. Wśród nich znajdują się Richard Ganthony oraz jego sztuka z 1899 roku „A Message from Mars”, William Poel oraz wystawienie średniowiecznego moralitetu „Everyman” w 1901 roku, Walter Nugent Monck i „Life’s Measure” (1906), Arthur Conan Doyle i „The Fires of Fate” (1909), Sutton Vane i „Outward Bound” (1923), oraz T.S. Eliot i jego „Murder in the Cathedral” (1935). Rozdział trzeci skupia się na dwóch przykładach „współczesnych moralitetów” spoza Wielkiej Brytanii, które zdobyły uznanie publiczności i krytyków: „Experience: A Morality Play of Today” (1915) George V. Hobarta i „Jedermann” Hugo von Hofmannsthal (1911). Część pierwsza kończy się wnioskami dotyczącymi miejsca „współczesnego moralitetu” w dyskursie dramatu anglojęzycznego pierwszej połowy dwudziestego wieku.

Rozdział czwarty zawiera analizy pięciu „współczesnych moralitetów”. Każdy z nich reprezentuje inną kategorię, tj. współczesne moralitety religijne, współczesne moralitety świeckie, współczesne moralitety Bożonarodzeniowe oraz współczesne adaptacje średniowiecznego „Everymana”. Każdy ilustruje również inny kierunek rozwoju moralitetu. „Conflict” Arthura Simmonsa, choć jest sztuką dydaktyczną i eksplorującą wartości chrześcijańskie, dotyka również współczesnych autorowi kwestii, takich jak druga wojna światowa lub konsumpcjonizm. W „Insomni” H.F. Rubinstein dokonuje „psychologizacji” moralitetu, osadzając swoją sztukę w umyśle głównego bohatera. Edith Lyttelton i Grace Latimer Jones łączą moralitet z jasełkami, a W.F. Almond w „Everychild” proponuje współczesną adaptację „Everymana”. Analizy zakończone są wnioskami, w których zaproponowano kilka hipotez dotyczących źródeł „odrodzenia moralitetu”.

W kodzie omówione są krótko trzy przykłady sztuk z lat dziewięćdziesiątych oraz początku dwudziestego pierwszego wieku, które używają konwencji moralitetowych lub są adaptacjami moralitetu. Są to „Sin” (1995) Wendy MacLeod, „Wit” (1995) Margaret Edson oraz „Everyman” (2015) Carol Ann Duffy.

Ewa B Tasiak

Data
opracowania 3/05/2020